

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้สินเชื่อต่าง ๆ

คงได้กล่าวแล้วว่า สินเชื่อเป็นสิ่งสำคัญช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ ช่วยให้ธุรกิจต่าง ๆ ดำเนินไปได้สะดวก และเป็นแหล่งที่นำรายได้มาสู่ธนาคารมากที่สุด ถึงแม้ว่าการให้สินเชื่อจะเป็นแหล่งที่นำรายได้มาให้ธนาคารพาณิชย์มากที่สุดก็ตาม ธนาคารก็จะมีอัตราการเสี่ยงต่อหนี้สูญที่อาจจะเกิดขึ้นจากสินเชื่อต่าง ๆ นี้ได้เหมือนกัน ฉะนั้นการที่จะให้สินเชื่อต่าง ๆ มีประโยชน์ต่อผู้มาขอสินเชื่อ และธนาคารไม่คงเสี่ยงต่อหนี้สูญที่อาจเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ การให้สินเชื่อต่าง ๆ นั้นมีประโยชน์ด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย คือทั้งผู้ขอและผู้ให้เอง

โดยทั่วไปธนาคารพาณิชย์จะยึดถือหลักเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาสินเชื่อดังนี้คือ

1. สินเชื่อที่นำไปใช้จะต้องก่อให้เกิดผลประโยชน์ในทางการค้า คือมีกำไรจากการประกอบการ มีแนวโน้มไปเพื่อถักตุนสินค้า เป็นการเก็งกำไร แต่บางครั้งก็ทำได้ยาก เพราะการค้าบางชนิดกำไรขาดทุนขึ้นอยู่กับราคาคะเนรราคาในอนาคต ผิดกับการเก็งกำไรในเรื่องอื่น ๆ เช่น ขอสินเชื่อเพื่อไปซื้อที่ดิน เพราะคาดว่าจะมีถนนตัดผ่าน ในกรณีนี้ไม่ถือเป็นการค้า

2. หลักความปลอดภัย จากการเสี่ยงต่อหนี้ที่อาจจะเกิดขึ้น หมายถึง ความสามารถของผู้ขอสินเชื่อในการที่จะชำระหนี้ได้ตามที่กำหนดเวลาไว้ หรืออาจจะให้มีหลักประกันไว้เพื่อลดโอกาสของการเกิดหนี้สูญให้น้อยลง

3. หลักรายได้ของธนาคาร คือการหาผลตอบแทนที่สูงกว่าในการจัดสรรเงินทุน

เรื่องที่จะเขียนต่อไปนี้จะ เป็นขั้นตอนต่าง ๆ หรือเรียกว่า กระบวนการในการให้กู้ยืม (ปล่อยสินเชื่อ) ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่การติดต่อกับผู้ขอสินเชื่อ จนถึงชำระหนี้คืนเมื่อครบกำหนด ว่าในทางปฏิบัติของแต่ละขั้นมีปัญหาอะไรบ้าง และจะหาทางป้องกันหรือแก้ไขอย่างไรจึงจะทำให้การปล่อยสินเชื่อนั้นรัดกุมและมีประสิทธิภาพ เสี่ยงต่อหนี้สูญน้อยที่สุด

กระบวนการใหญ่ๆ จะแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้^{13/}

1. การติดต่อขอสินเชื่อ
2. การรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับสินเชื่อ
3. การวิเคราะห์สินเชื่อและการให้ข้อเสนอแนะ
4. การตัดสินใจอนุมัติสินเชื่อ
5. การจัดทำสัญญาต่าง ๆ ตลอดจนถึงการให้บริการ
6. การติดตามผลการดำเนินงานของธุรกิจ

การติดต่อขอสินเชื่อ

ดังที่กล่าวไว้ในเรื่องนโยบายการหาลูกค้าแล้วว่า ผู้ที่จะทำการขอสินเชื่อมี 2 ประเภท คือ ผู้ที่เป็นลูกค้าของธนาคารมาก่อนแล้ว กับผู้ที่ยังไม่ได้เป็นลูกค้าของธนาคารมาก่อน ซึ่งรวมเรียกว่าเป็นผู้ที่จะทำการขอหรือขอสินเชื่อนั่นเอง เมื่อมีผู้ขอสินเชื่อ การติดต่อขอสินเชื่ออาจเกิดได้ 2 ทาง คือ ผู้ขอสินเชื่อเข้ามาติดต่อกับธนาคารเอง อีกทางหนึ่งคือ ธนาคารพาณิชย์ส่งเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญด้านเงินกู้ไปติดต่อกับลูกค้าที่จะขอสินเชื่อเอง ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อทางใด ธนาคารจะต้องมีแบบฟอร์มใบขอสินเชื่อ (Application form) ซึ่งอาจจะมีรูปแบบแตกต่างกันตามนโยบายของแต่ละธนาคาร แต่รายละเอียดในใบขอสินเชื่อนั้นจะมีขอความสำคัญ สรุปได้ดังนี้

ก. วัตถุประสงค์ของสินเชื่อ ต้องระบุให้ชัดเจนว่า จะนำเงินนั้นไปใช้ในทางใด

ข. จำนวนที่ต้องการ ถ้าเป็นวงเงิน ควรระบุชนิดของสินเชื่อที่ต้องการไว้ด้วย เช่น ถ้ามีวัตถุประสงค์จะนำเงินไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนก็อาจขอเป็นการเบิกเงินเกินบัญชี หรือขอเพื่อการส่งสินค้าเข้า ก็อาจจะขอในรูปของทรัสต์รีซีท หรือขอเพื่อการส่งสินค้า

^{13/} เทพ รุ่งชนาภิรมย์, คำบรรยายเรื่องการพัฒนาเกี่ยวกับเครดิต, ฝ่ายพัฒนาธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย

ออก ก็อาจจะขอในรูปของแพคกิ้ง เครดิต เป็นต้น แต่เรื่องของวงเงินไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญเท่ากับจำนวนเงินที่ต้องการ และวัตถุประสงค์ในการนำเงินไปใช้

ค. หลักประกัน ในการขอสินเชื่ออันมีอะไรเป็นหลักประกันบ้าง ควรจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับหลักประกันนั้น ๆ ด้วย

ง. รายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ขอสินเชื่อ เช่น ประเภทธุรกิจและผลิตภัณฑ์ อายุของกิจการที่ก่อตั้งขึ้นมา ประสบการณ์และความรู้ของผู้บริหาร เป็นต้น

จ. การกำหนดชำระหนี้ ความสำคัญของการให้สินเชื่ออยู่ที่ว่า ผู้ขอสินเชื่อจะต้องทำการชำระหนี้คืนสินเชื่อให้ตรงตามกำหนดเวลาที่ตกลงไว้ จะชำระคืนอย่างไร ชำระครั้งเดียวหมด หรือชำระโดยผ่อนส่งเป็นรายเดือน โดยปกติแล้วในทางปฏิบัติ ธนาคารพาณิชย์ทั่วไปมักจะให้ผ่อนส่งเป็นรายเดือนหรือเป็นงวด ๆ

ข้อมูลที่ไต่จากการเขียนใบขอสินเชื่อนี้ ถ้าวัตถุประสงค์ของการกู้เงินไม่อยู่ในนโยบายที่ธนาคารพาณิชย์สนับสนุน ธนาคารอาจจะตอบปฏิเสธได้เลย

การรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับสินเชื่อ

การรวบรวมข้อมูลขั้นต้น ถ้าได้รายละเอียดพอสมควรแล้วจะช่วยในการทำงานในขั้นต่อไปดีขึ้น ฉะนั้นผู้รวบรวมข้อมูลควรกำหนดขอบเขตและปริมาณข้อมูลตามจำนวนเงินที่ขอสินเชื่อและระยะเวลาที่ขอ

ข้อมูลอาจจะได้จากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1. จากการสัมภาษณ์ วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้รายละเอียดที่จำเป็นช่วยให้พนักงานพิจารณาสินเชื่อวินิจฉัยได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ วิธีการสัมภาษณ์ที่ดีควรตั้งคำถามให้แน่ชัด เข้าใจง่าย เหมือนกับว่ากำลังสนทนากัน และตั้งคำถามเฉพาะสิ่งที่ผู้ขอมีความสนใจเป็นพิเศษ เช่น ธุรกิจที่ผู้กู้กำลังดำเนินอยู่ การที่จะได้ข้อมูลที่สำคัญ ๆ ของผู้กู้กับบรรดาพรรคในเชิงการผูก^{14/}ของแต่ละคน สามารถทำให้ผู้ขอถูกผูกใจ

^{14/} ชรินทร์ พิทยาวิริธ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 125.

อย่างสนุกสนาน ไม่เบื่อ การสัมภาษณ์ขอสินเชื่อมักจะคงเผชิญปัญหาในการตอบคำถามของเจ้าหน้าที่เงินกู้ของธนาคารเสมอ ซึ่งคำถามนั้นจะเป็นการพิจารณาขั้นแรกในการที่จะให้กู้ยืมหรือไม่ เช่น

1. ถ้าเป็นบุคคลธรรมดา จะถามว่า มีอาชีพอะไร อายุเท่าไร รายได้และรายจ่ายต่อเดือนเป็นอย่างไร ถ้าเป็นธุรกิจ ประกอบธุรกิจประเภทใด ความสามารถและประสบการณ์ของผู้บริหารเป็นอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ในการขอกู้ คืออะไร ซึ่งการตอบคำถามนี้จะชี้ให้เห็นว่าเงินกู้อันนี้จะให้เงินกู้ประเภทใด

3. จะกำหนดการจ่ายชำระคืนเงินกู้เมื่อไร และวิธีใด

4. หลักประกันในการขอกู้ มีอะไรบ้าง

5. สถานการณ์ค้าขายหน้าของธุรกิจโดยทั่วไป และส่วนของธุรกิจของผู้ขอกู้เป็นอย่างไร เป็นต้น

2. การออกเยี่ยมสถานที่ประกอบการของธุรกิจ

การที่จะเก็บข้อมูลจากการสนทนากันในที่ทำงานอย่างเคียวอาจทำให้เกิดภาพพจน์ไม่แจ่มชัดเท่าที่ควร ฉะนั้นควรให้เจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมสถานที่ประกอบการของลูกค้าด้วย เพื่อให้เห็นทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตาเอง กล่าวลักษณะของกิจการเป็นอย่างไร กรรมวิธีการผลิตเป็นอย่างไร หาวัตถุดิบจากแหล่งใด สินค้าที่ผลิตมีคุณภาพเป็นอย่างไร เป็นต้น

3. การขอข้อมูลจากธนาคารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับฐานะทางค่านสินเชื่อและการเงิน และความสัมพันธ์ ซึ่งลูกค้ามีอยู่กับธนาคารต่าง ๆ เหล่านั้น การให้ข่าวสารเกี่ยวกับฐานะทางค่านสินเชื่อระหว่างธนาคาร เป็นที่ปฏิบัติโดยทั่วไป ซึ่งแต่ละธนาคารยอมรับกันว่า จะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน โดยให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณการให้ความเห็นทางค่านสินเชื่อ^{15/} ในกรณีนี้ลูกค้าอาจติดต่อกับธนาคารเคียวหรือหลายธนาคาร การสอบถามควรส่งไปทุกแห่งที่สืบทราบมาได้

^{15/} ชรินทร์ พิทยาวิริช, เรื่องเดียวกัน, หน้า 133.

4. การสอบถามบรรดาบริษัท ห้างร้าน ที่มีการค้าเกี่ยวข้องกับลูกค้าเป็นประจำ หรือเป็นเจ้าของนี้ - ลูกหนี้รายใหญ่ของลูกค้านั้น

5. การขอรายละเอียดจากกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ตาม หนังสือบริคณห์สนธิ ทุนจดทะเบียน ผู้ถือหุ้น ตลอดจนกรรมการ และงบการเงินซึ่งรับรอง โดยผู้สอบบัญชีแล้ว

6. การขอข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งจะทราบได้แต่เพียงว่า ลูกค้ารายนั้น ๆ ใช้บริการของธนาคารที่แห่ง มีวงเงินรวมทั้งสิ้นเท่าไร ซึ่งยังไม่พอที่จะตัดสินได้ว่าลูกค้านั้นเครดิตดีหรือไม่ ต้องพิจารณาประกอบกับปัจจัยอื่น ๆ ด้วย

การวิเคราะห์สินเชื่อ และการให้ข้อเสนอแนะ

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ขอสินเชื่อได้แล้ว ซึ่งข้อมูลนั้นอาจจะ เป็นข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับทางด้านการเงิน และข้อมูลที่เกี่ยวกับทางด้านการเงิน คือ งบการเงินต่าง ๆ การวิเคราะห์เครดิตนี้เป็นตอนสำคัญในการที่จะนำไปสู่การพิจารณาอนุมัติสินเชื่อต่าง ๆ และการวิเคราะห์สินเชื่อนี้ก็จะต้องขึ้นอยู่กับข้อมูลที่รวบรวมได้ว่าจะมีมากน้อยเพียงใด และข้อมูลนั้นเชื่อถือได้มากแค่ไหน

วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ

1. เพื่อที่ว่า ผู้ขอสินเชื่อมีสิทธิที่จะกู้เงินได้โดยสมบูรณ์ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เช่น กรณีที่ผู้ขอเป็นหญิงมีสามี ถ้าผูกพันสินสมรสกัน ต้องให้สามีเซ็นรับรองอนุญาตให้ทำนิติกรรมสัญญาเงินกู้ด้วย การเซ็นรับรองเพื่อให้มีผลบังคับตามกฎหมาย ควรทำเป็นหนังสือยินยอมจากสามีและมีพยาน 2 คน กรณีที่เป็นทางหุ้นส่วน ต้องพิจารณาว่าเป็นหุ้นส่วนประเภทใด ใครมีอำนาจในการขอกู้ยืมบ้าง ถ้าเป็นทางหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ผู้ขอกู้จะเป็นหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการก็ได้ เพราะมีสภาพเป็นบุคคลธรรมดาเท่ากับ เป็นการใหญ่ยืมแก่บุคคล ส่วนทางหุ้นส่วนที่จดทะเบียนนั้น หุ้นส่วนผู้จัดการนั้นมีอำนาจกู้เงินในนามทางหุ้นส่วนได้ กรณีที่เป็นบริษัท กรรมการบริษัทมีอำนาจทำสัญญา

เงินกู้ในนามบริษัทได้ แต่ธนาคารกองทราบดีของที่ประชุมบริษัทก่อนว่า มอบอำนาจให้
ผู้ใด ทำสัญญาเงินกู้ภายในวงเงินเท่าไร ระยะเวลาเท่าไร เป็นต้น โดยคู่สัญญา-
ประสงค์ของกำไรสินเชื่อ ความสามารถและความตั้งใจของผู้ขอสินเชื่อที่จะจ่ายเงิน
กู้ตามสัญญา

2. เพื่อประเมินการเสี่ยงภัยที่จะเกิดขึ้นจากการให้สินเชื่อ โดยพิจารณาว่า
ผู้ขอสินเชื่อมีความสามารถในการหาชำระหนี้ธนาคารได้หรือไม่ ซึ่งอาจจะ
พิจารณาจากการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งจะกล่าวต่อไป

3. เพื่อทำให้การปล่อยเงินกู้มีประกัน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เมื่อมีการ
พิจารณาสินเชื่ออย่างถี่ถ้วนแล้วจะทำให้การปล่อยเงินกู้มีประกันและมีประสิทธิภาพ คือมีอัตรา
การเสี่ยงต่อหนี้สูญน้อยลง

วิธีการวิเคราะห์สินเชื่อนั้นจะแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับทางการเงิน
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทางการเงิน

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับทางการเงิน ปัจจัยที่ต้องพิจารณาใน
การวิเคราะห์สินเชื่อนี้มีดังนี้

1.1 คุณสมบัติของผู้ขอกู้ หรือเรียกว่า อุปนิสัย เรื่องความซื่อสัตย์ในการ
จัดการ เป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่ง ทุกคนมีความซื่อสัตย์ เมื่อไม่มีความกดดันทางเศรษฐกิจ
เมื่อธุรกิจดี มีกำไร ก็จะนำมาชำระหนี้ตามข้อตกลง แต่ความซื่อสัตย์ของแต่ละคนไม่
สามารถจะวัดออกมาได้ถูกต้องแน่นอน ปกติเป็นการยากที่จะหาข้อมูลของผู้ขอกู้เกี่ยวกับ
ภูมิหลังของครอบครัว อุปนิสัย การสังคม การอยู่อาศัย การบันทึกทางการเงินความซื่อสัตย์
ความทะเยอทะยานทางสังคม และประวัติที่เคยเป็นมาแต่ก่อน อย่างไรก็ตาม ข้อมูล
เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงที่เป็นไปได้ การสังเกตอย่างรอบคอบ
ตลอดจนการสังคมอย่างใกล้ชิดเป็นระยะเวลานานกับเจ้าของธุรกิจ จะช่วยในการประเมิน
ค่าทางการเงินความซื่อสัตย์ได้ ผู้ที่ดีเมื่อเขาประสบกับปัญหาต่าง ๆ ทางธุรกิจ ซึ่งเขายัง
ไม่สามารถจะชี้แจงได้ เขาจะมาหาธนาคาร ถือว่าพวกนี้ดีกว่าพวกที่รอจนครบกำหนดแล้ว

มาบอกว่าไม่มี ในการวิเคราะห์สินเชื่อสำหรับสินเชื่อผู้บริโภคนั้น ถือว่าคุณสมบัติของผู้กู้ หรืออุปนิสัย เป็นสิ่งสำคัญที่สุด

1.2 ความสามารถในการชำระหนี้ เป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาให้สินเชื่อ เพราะการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์นอกจากเป็นการช่วยเหลือผู้ขอสินเชื่อแล้ว ธนาคารก็ต้องการที่จะได้รับชำระหนี้คืน ซึ่งความสามารถในการชำระหนี้จะวัดได้จากการที่ผู้ขอสินเชื่อนำเงินมาชำระคืนได้ตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้

แหล่งที่ธุรกิจจะนำเงินมาชำระหนี้ที่ธนาคารได้ มีหลายวิธีคือ

1.2.1 จากกำไรในการดำเนินธุรกิจ ความสามารถในการก่อให้เกิดกำไร จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการชำระหนี้ได้ แต่บางกรณีธุรกิจมีกำไรก็ยังไม่สามารถชำระหนี้ได้ อาจเนื่องมาจากการขายส่วนใหญ่เป็นไปในรูปของการขายเชื่อ ธุรกิจมียอดขายสูง แต่มีปัญหาในการเก็บหนี้ ในงบกำไรขาดทุนจะแสดงว่ามีกำไร แต่เนื่องจากกำไรนั้นอยู่ในรูปของลูกหนี้ ซึ่งจะนำมาชำระหนี้ไม่ได้จนกว่าจะได้เก็บมาเป็นเงินสดก่อน นอกจากนี้เมื่อธุรกิจมีกำไร ก็มักจะนำไปใช้ในการขยายงานเพื่อหากำไรเพิ่ม เมื่อขยายงานก็ใช้เงินจากกำไรที่ทำได้จึงไม่สามารถชำระหนี้ได้ทั้ง ๆ ที่การดำเนินงานมีกำไร

การพิจารณาความสามารถในการก่อให้เกิดกำไรของผู้ขอสินเชื่อ อาจแยกได้เป็น

ก. รายได้ของบุคคล ขึ้นอยู่กับ การศึกษา ความชำนาญ ความมั่นคงของงานที่ทำ ความคิดริเริ่มทันต่อเหตุการณ์ และสุขภาพดี กล่าวคือ ในระยะที่เศรษฐกิจรุ่งเรือง คนที่มีการศึกษาหรือความชำนาญจำกัด หรือสุขภาพไม่ดีก็อาจจะมั่งงานทำ แต่ถาเศรษฐกิจไม่ดีก็อาจจะถูกออกจากงาน และผู้ที่มีงานทำมั่นคงย่อมมีรายได้สม่ำเสมอว่างานที่ไม่มั่นคง ซึ่งอาจจะประสบปัญหาการว่างงานได้ นอกจากนี้ยังอาจจะพิจารณาปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อรายได้ที่จะนำมาชำระหนี้ด้วย เช่น การประหยัด จำนวนสมาชิกที่ผู้ขอสินเชื่อต้องอุปการะ และมาตรฐานการครองชีพของครอบครัว เป็นต้น

ข. รายได้ของธุรกิจ ได้จากการขายสินค้าหรือบริการ ซึ่งขึ้นอยู่กับทำเลที่ตั้งของธุรกิจ การโฆษณา ชื่อเสียง ชนิดของสินค้าและบริการต่าง ๆ การแข่งขัน

วิธีการจำหน่าย และความสามารถของฝ่ายบริหาร ซึ่งรับผิดชอบในการบริหารธุรกิจ มีนโยบายสุจริตในการติดต่อทำให้ลูกค้าพอใจ มีการจ้างแรงงานที่มีความชำนาญ ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดี เป็นต้น ความสามารถของฝ่ายบริหารมีอิทธิพลต่อความสามารถในการหากำไรของธุรกิจ ฉะนั้น ผู้วิเคราะห์จะต้องประเมินถึงประสบการณ์และชื่อเสียงของผู้บริหารธุรกิจด้วย โดยพิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้^{16/}

อายุ ความสามารถที่จะดำเนินธุรกิจต่อเนื่องกันไป ควรจะเป็นแบบผู้บริหารที่มีอายุต่าง ๆ กัน รวมทั้งคนสูงอายุและคนหนุ่ม เพราะเมื่อผู้บริหารสูงอายุได้ปลดเกษียณจากงาน จะได้ฝึกผู้บริหารหนุ่ม ๆ ให้ทำหน้าที่แทนการปฏิบัติต่าง ๆ ผู้บริหารหนุ่ม ๆ อาจจะมีความคิดที่ก้าวหนามากกว่าผู้สูงอายุ แต่ประสบการณ์และการปฏิบัติงานต่าง ๆ นั้น ผู้สูงอายุย่อมจะได้เปรียบ แต่คนสูงอายุค่อนข้างจะยึดมั่นอยู่ในจารีตประเพณีมากกว่า ฉะนั้นควรจะกล่าวได้ว่า ผู้บริหารควรจะมียุคของคนที่มีความคิดริเริ่มก้าวหน้า พร้อมทั้งมีกลุ่มผู้สูงอายุอยู่ด้วย เพื่อแนะนำประสบการณ์ต่าง ๆ

การเข้ากันได้ หรืออยู่ร่วมกันอย่างมีเหตุผล ในกลุ่มของผู้บริหารนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็น ทุกคนควรจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อธุรกิจ ถึงแม้จะมีข้อขัดแย้งส่วนตัวบ้างก็ตาม

การกระจายอำนาจในธุรกิจ เพราะในธุรกิจใหญ่ ๆ คนเดียวไม่สามารถจะดูแลได้ทั่วถึง บางคนอาจมีความรู้ทางด้านการผลิต บางคนอาจมีความรู้ทางด้านการตลาด จึงจำเป็นที่ควรจะมีการแบ่งกระจายอำนาจกันออกไป ผู้วิเคราะห์ควรจะคำนึงถึงความสามารถของแต่ละคนว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด

สิ่งที่ซ่อนเร้น ในบางธุรกิจ ผู้เป็นเจ้าของกิจการอาจต้องการซ่อนเร้นความเป็นเจ้าของเพื่อปิดบังเจ้าหน้าที่ จึงให้บุคคลอื่นมีชื่อเป็นผู้บริหารโดยที่ตนเองเป็นผู้ดำเนินงานเอง ฉะนั้นผู้วิเคราะห์ต้องสืบประวัติธุรกิจนั้นให้ดี อาจมีประวัติทางการเงินไม่ดี

^{16/}The American Bankers Association, A Banker's Guide to Commercial Loan Analysis.

สิทธิประโยชน์บุคคลของผู้บริหาร (เจ้าของ) ธนาคารหรือเจ้าหน้าที่ จะมีความเห็นว่าดี ถ้าผู้บริหาร (เจ้าของ) มีสิทธิส่วนตัว ถึงแม้สิทธินั้นจะไม่นำเข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ แต่ผู้บริหาร (เจ้าของ) จะนำสิทธินั้นมาค้าประกันหนี้สินของธุรกิจด้วย

นอกจากพิจารณาประสบการณ์และชื่อเสียงของผู้บริหารแล้ว อาจพิจารณาประสบการณ์และชื่อเสียงของธุรกิจด้วย โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

ความซื่อสัตย์ ถ้ามองค่านักบุคคลจะดูจากประวัติส่วนตัว แต่ถ้าเป็นของธุรกิจ จะต้องดูจากการดำเนินงานของธุรกิจ เพราะผู้ใหญ่ของรับภาระในค่านความเสียหาย ดังนั้นการวิเคราะห์จึงขึ้นอยู่กับความมั่นใจและเชื่อมั่นในธุรกิจนั้นว่า เมื่อทำอะไรไปแล้วจะนำมาชำระหนี้คืน

ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ธุรกิจที่มีความคุ้นเคยหรือเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในอุตสาหกรรมชนิดนั้น จะได้เปรียบกว่าธุรกิจที่ไม่มีความชำนาญในอุตสาหกรรมนั้น เพราะประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้

อายุงาน ธุรกิจโดยทั่วไปจะประสบกับปัญหายุ่งยากต่าง ๆ ในช่วง 5 ปีแรก และหลังจากนั้นธุรกิจก็จะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลูกค้า (ธุรกิจ) จะเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับธนาคารและเจ้าหน้าที่ผู้ขายสินค้าได้ในระยะแรก และหลังจากนั้นธุรกิจก็จะดำเนินไปได้อย่างราบเรียบ

ประวัติของธุรกิจ เริ่มตั้งแต่ธุรกิจก่อตั้งมา ธุรกิจนั้นอาจจะมีประวัติในการจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพสูง หรือขายของราคาถูกลง หรือให้บริการดี ประวัติเหล่านี้จะค่อนข้างค่อย ๆ สะสมขึ้นมาตลอดอายุของธุรกิจ การดำเนินงานของธุรกิจในอดีตจะเป็นเครื่องชี้ที่ชี้ว่า สามารถจะดำเนินไปได้ดีตลอดไปในอนาคตหรือจะเลวลง

การชำระคืนเงินกู้ในอดีต เป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งในการวิเคราะห์ ถ้าธุรกิจนั้นชำระคืนเงินกู้และคอกเบี้ยแก่ธนาคาร หรือชำระหนี้การค้าตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่อถือได้

1.2.2 จากการขายสินทรัพย์ ธุรกิจที่ดำเนินกิจการมีกำไรไม่พอนำมาชำระหนี้คืนได้ หรืออาจจะเลิกกิจการ ก็อาจจะนำสินทรัพย์บางอย่างของกิจการ ออกขายให้กับผู้อื่นเพื่อนำเงินมาชำระคืนให้กับธนาคารตามสัญญา

1.2.3 จากการขายหลักประกันสินเชื่อที่จำนองไว้กับธนาคาร ธุรกิจที่ไม่ชำระหนี้คืนแก่ธนาคาร ถึงแม้ธนาคารจะทวงถามแล้วก็ตามก็ยังไม่มาติดต่อชำระหนี้ ธนาคารก็จำเป็นต้องฟ้องร้องดำเนินคดีให้ศาลบังคับจำนองเอาสินทรัพย์นั้นออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ โดยทั่วไปธนาคารไม่ชอบที่จะได้ชำระหนี้คืนวิธีนี้เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง เสียเวลา และทำให้ชื่อเสียงของธนาคารไม่ดี

1.2.4 กู้จากแหล่งอื่นมาชำระหนี้ ธนาคารไม่ชอบได้เงินคืนจากเงินที่ได้กู้มาจากแหล่งอื่น เป็นการผลักเงินกู้ให้กับเจ้าหนี้อื่น เพราะในเมื่อเศรษฐกิจของผู้กู้เสื่อมลง โอกาสที่จะไปกู้จากแหล่งอื่นก็ยากขึ้น

ความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ ธนาคารจะให้ความสนใจแก่ผู้ที่สามารถดำเนินกิจการมีกำไรเพียงพอที่จะนำมาชำระหนี้มากกว่าการชำระหนี้จากวิธีอื่น ฉะนั้นการให้สินเชื่อแก่ธุรกิจ ธนาคารต้องศึกษาถึงเบื้องหลังของรายได้เพื่อที่ว่ารายได้นั้นมาจากแหล่งใด วิธีใด และจะใดก็คิดต่อกันไปหรือไม่ ก่อนที่จะประเมินว่าการบริหารของธุรกิจดีหรือไม่ดี

1.3 การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือหุ้น หุ้นหรือหลักทรัพย์ในรูปของ วัตถุประสงค์ โรงงาน เครื่องจักร อุปกรณ์ และสินค้าคงคลัง เป็นสิ่งจำเป็นในการก่อให้เกิดรายได้ สินทรัพย์ที่เป็นหุ้นนี้จะคงได้มาจากเจ้าของหรือถ้าใครสะสมส่วนหนึ่ง และอาจกู้จากธนาคารอีกส่วนหนึ่ง เพราะถ้าเอาเงินกู้จากธนาคารมาลงทุนอย่างเดียว ธนาคารก็จะต้องรับความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจนั้นแต่ผู้เดียว

1.4 หลักประกัน นโยบายธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปในประเทศเรามักต้องการหลักประกันในการให้กู้ยืม เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงต่อหนี้สูญที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เพราะการวิเคราะห์หามูลอย่างเดียวกันอาจจะไม่เพียงพอในการพิจารณาสินเชื่อ

หลักประกันโดยทั่วไปจะมีทั้งอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

1. บุคคล ธนาคารถือว่า บุคคลเป็นหลักประกันความเสี่ยงต่อการให้กู้เงินได้ แต่บุคคลที่จะค้ำประกันนี้ต้องเป็นบุคคลที่มีฐานะดี เกร็ดคดี เป็นที่เชื่อถือในทางสังคม และมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับทางธนาคารเป็นอย่างดี บุคคลนี้อาจจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ได้

2. หลักทรัพย์ ซึ่งอาจจะมีทั้งอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักร และอุปกรณ์ เรือ รถยนต์ เป็นต้น การประเมินราคาหลักทรัพย์ ธนาคารมักประเมินต่ำกว่าราคาจริงที่ซื้อขายกัน เพื่อให้มีความเสี่ยงน้อยที่สุด

3. หลักประกันอื่น ๆ เช่น เงินฝากประจำ พันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้ และสินค้า เป็นต้น

1.5 สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ หรืออาจจะเรียกว่า ภาวะเศรษฐกิจ เรื่องนี้ธนาคารจะต้องมีการวินิจฉัยและศึกษาในธุรกิจหลาย ๆ ประเภท ทั้ง ๆ ที่ปล่อยเงินกู้ไปแล้ว กับที่อยู่ระหว่างการพิจารณา เพราะปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจนี้มักจะอยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้บริหารธุรกิจได้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ธุรกิจประสบกับการขาดทุนได้ เช่น

1.5.1 ภัยพิบัติ เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะการให้กู้ทางการเกษตร เพราะผลผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องปุ๋ยไม่เพียงพอ มีโรคพืชต่าง ๆ แทรกแซง แมลงกัดกินต้นไม้ เป็นต้น

1.5.2 วัตถุดิบไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในธุรกิจประเภทอุตสาหกรรม เมื่อเครื่องจักรเริ่มทำงานแล้วมักจะหยุดไม่ได้ เพราะการเริ่มเดินเครื่องใหม่แต่ละครั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก เมื่อวัตถุดิบไม่พอ การผลิตก็ต้องหยุดชะงัก นอกจากนี้ยังทำให้ราคาวัตถุดิบสูงขึ้นด้วย

1.5.3 การควบคุมราคาโดยรัฐบาล มีประโยชน์ในกรณีที่ผู้ผลิตมีกำไรจากการขายสินค้านั้นสูงเกินสมควร แต่ถ้าวัดจนถึงกับผู้ผลิตขาดทุนก็จะมีผลเสียหายเช่นกัน

1.5.4 การเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์ของสินค้า ความต้องการของ ผู้บริโภคในสินค้าต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ธุรกิจไม่อาจจะทราบได้แน่นอน เพราะผู้บริโภคมีจำนวน มากเกินกว่าที่จะคาดคะเนได้ว่า เมื่อใดมีผู้ต้องการสินค้าชนิดต่าง ๆ มากน้อยแค่ไหน

1.5.5 การเปลี่ยนแปลงของอัตราการแลกเปลี่ยนของเงินตรา ต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีปัญหาทางค่านอื่น ๆ อีก เช่น ระเบียบข้อบังคับของรัฐบาล เกี่ยวกับภาษีอากร และอัตราภาษีเงินได้ที่เพิ่มขึ้น

ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้มีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจ เจ้าหน้าที่เงินกู้จะ ต้องเป็นนักพยากรณ์เศรษฐกิจด้วย ถ้าระยะเวลาการให้เงินกู้นั้นเป็นระยะยาว การ พยากรณ์ทางเศรษฐกิจย่อมมีความสำคัญมากกว่าเงินกูระยะสั้น เพราะอาจจะมีสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มากกระทบกระเทือนความสามารถในการชำระหนี้ได้

ในการพิจารณาสินเชื่อแก่ลูกค้ารายใหญ่ จะวิเคราะห์เฉพาะข้อมูลที่ไม่เกี่ยว กับทางการเงินอย่างเดียวอาจไม่พอ ธนาคารก็จะต้องกำหนดให้ลูกค้าเสนองบการเงิน เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทางการเงิน

การวิเคราะห์สถานการณ์จากงบการเงิน ในทางปฏิบัติมีปัญหามาก เพราะ ธุรกิจบางแห่งมีงบการเงินที่เชื่อถือได้ และได้ผ่านการตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตจริง ๆ แต่บางแห่งก็เชื่อถือไม่ได้ หรือบางแห่งก็ไม่มีงบการเงินเลย แต่การวิเคราะห์สินเชื่อ จากงบการเงินก็ยังคิดว่าไม่ได้วิเคราะห์เลย ฉะนั้นเจ้าหน้าที่ผู้วิเคราะห์ควรจะวินิจฉัย ด้วยว่า รายการใดในงบการเงินควรจะเชื่อถือได้มากน้อยแค่ไหน

งบการเงินในที่นี้จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

- งบดุล
- งบกำไรขาดทุน
- งบกระแสเงินสด

งบดุล เป็นงบที่แสดงถึงฐานะการเงินของกิจการ ณ ใดวันหนึ่ง งบดุล จะแบ่งออกเป็น 2 คำน คำนหนึ่งแสดงรายการสินทรัพย์ อีกค่านหนึ่งประกอบด้วยหนี้สิน และทุน ผลรวมของทั้ง 2 คำนจะต้องเท่ากัน

งบกำไรขาดทุน เป็นงบที่แสดงให้เห็นความสามารถในการหากำไรของกิจการ เพราะงบกำไรขาดทุนนี้แสดงให้เห็นว่า ในช่วงระยะเวลางวดบัญชีหนึ่ง ๆ กิจการมีรายได้รวมทั้งสิ้นเท่าใด มีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้นเท่าใด เมื่อหักลบแล้วจะมีกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิเท่าใด ระยะเวลาหนึ่งในที่นี้อาจจะเป็นงวด 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี

งบกระแสเงินสด เป็นงบที่แสดงรายละเอียดถึงการหมุนเวียนของเงินสดในงวดใดงวดหนึ่งว่า มีเงินสดรับจากรายการอะไร เงินสดรับจากการขายสินค้า จากการชำระหนี้ จากการกู้ยืมธนาคาร และจ่ายไปเพื่ออะไรบ้าง เช่น จ่ายค่าแรง หรือเงินเดือนพนักงาน ซื้อสินค้า หรือชำระหนี้ หรือซื้อสินทรัพย์เพิ่มขึ้น

การวิเคราะห์งบการเงิน

วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์งบการเงิน เพื่อลดการเสี่ยงภัยต่อการให้กู้ยืมของธนาคาร การวิเคราะห์งบการเงินนี้ส่วนใหญ่จะวิเคราะห์ฐานะปัจจุบันของธุรกิจ เพื่อวัดความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของลูกค้าน่าจะมีมากน้อยเพียงใด ถ้าเป็นการให้สินเชื่อระยะยาว ธนาคารจำต้องวิเคราะห์ทั้งหมดของธุรกิจนั้นและสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยความสามารถในการหากำไรของธุรกิจด้วย เพราะผลการดำเนินงานที่ขาดทุนย่อมบั่นทอนฐานะปัจจุบันที่ดีของธุรกิจให้เสื่อมโทรมลงได้

รายการที่สำคัญ ๆ ในงบการเงินต่าง ๆ ที่ธนาคารควรพิจารณามีดังนี้

สินทรัพย์หมุนเวียน

1. เงินสด จำนวนเงินสดควรมีไว้ปริมาณพอเหมาะ การมีเงินสดไว้สูงอาจจะแสดงให้เห็นว่า บริหารบริหารเงินไม่มีประสิทธิภาพ ปล่อยเงินสดทิ้งไว้เฉย ๆ ในทางตรงกันข้าม ถ้ามีจำนวนเงินสดอยู่น้อยก็แสดงว่าธุรกิจนั้นมีสภาพคล่องน้อย และต้องพึ่งสินเชื่อจากเจ้าหนี้ต่าง ๆ เสมอ

2. ลูกหนี้ แสดงถึงจำนวนหนี้ของลูกค้าที่ยังค้างชำระให้แก่ธุรกิจ ถ้าช่วง

ระยะเวลาของลูกหนี้ยาว ทำให้การเรียกเก็บได้ช้า ยอดลูกหนี้มักจะสัมพันธ์กับยอดขาย กล่าวคือ ยิ่งขายเชื่อมากเท่าใด ยอดลูกหนี้ก็จะสูงมากขึ้นเท่านั้น ถ้ายอดลูกหนี้ลดลงมากเท่าใด ก็แสดงว่าลูกค้านำเงินมาชำระมากเท่านั้น

3. สินค้า สินค้าคงคลังในสต็อก เป็นแหล่งที่สำคัญอันหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดรายได้ และรายจ่ายในขณะเดียวกัน สินค้าคงคลังควรมีไว้ในปริมาณมาก เพียงพอกับความต้องการที่จะขายขนาดปกติ ไม่ควรมีไว้สูงถึงแม้จะเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน การควบคุมอย่างถูกต้องที่สุดที่จะไม่ให้เหลือสินค้าคงคลังไว้มาก เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะการสั่งซื้อสินค้ามาก ๆ จะทุนค่าขนส่งและป้องกันการขาดแคลนสินค้าในยามที่ขายดี แต่เป็นข้อเสียที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดไม่ไถ่ทันที ทำให้เงินมาจมอยู่มาก การมีสินค้าคงคลังไว้นานเกินไปแล้วแต่ชนิดของสินค้า เช่น สินค้าที่เปลี่ยนแบบบ่อยหรือสินค้าสที่เก็บไว้ได้ไม่นาน ไม่ควรจะมีไว้มาก เพราะจะเสี่ยงต่อการขาดทุน เป็นต้น

การคำนวณราคาสินค้าคงคลัง ในขณะที่ซื้อสินค้าเข้ามาต่างเวลากัน ราคาที่ซื้อจะผิดกันไป ฉะนั้นการคำนวณราคาสินค้าคงคลังจะใช้วิธีไหน ซึ่งมีวิธีคิดได้ 3 แบบ คือ

1. ราคาตลาด (Market value)

2. วิธีไค้ที่หลังไค้ก่อน (Last in first out) จะใช้ราคาซื้อที่หลังคิด เพราะถือว่าเป็นราคาในขณะนั้น ซึ่งจะทำให้กำไรใกล้เคียงความเป็นจริงในขณะที่ราคาสินค้ากำลังเพิ่มขึ้น

3. วิธีไค้ก่อนไค้ก่อน (First in first out) จะใช้ราคาซื้อที่ก่อนคิด ซึ่งอาจจะทำให้กำไรผิดความจริงไปมาก

สินทรัพย์ถาวร

อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน เช่น ที่ดิน อาคาร เครื่องจักร และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งควรมีเป็นอัตราส่วนต่อสินทรัพย์รวมโดยดูถึงลักษณะของธุรกิจว่า ควรมีสินทรัพย์ประจำมากน้อยเพียงใด ส่วนสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน เช่น ลิขสิทธิ์ (Copy rights) ค่านิยม (Goodwill) เป็นต้น ซึ่งสินทรัพย์พวกนี้ ผู้วิเคราะห์มักจะหักออกจากสินทรัพย์รวมในการวิเคราะห์

หนี้สินหมุนเวียน

หมายถึงหนี้สินหรือภาระที่จะต้องมีการชำระภายในระยะเวลา 1 ปี ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหนี้การค้า เงินกู้จากธนาคาร รายจ่ายค้างจ่าย เงินกู้ที่จะต้องผ่อนชำระ ในงวดบัญชีนั้น

1. เจ้าหนี้การค้า ควรจะพิจารณาว่าในอดีตมีการผ่อนค้างชำระบ้างหรือเปล่า และพิจารณาถึงปริมาณของเจ้าหนี้ว่ามีมากน้อยเพียงใด เพราะรายการนี้จะเป็นรายการที่สำคัญ ถ้าผู้ไม่สามารถจะผ่อนชำระได้ตามกำหนดเวลาอาจจะถูกฟ้องล้มละลายได้

2. เงินกู้จากธนาคาร ควรมีการกู้จากธนาคารอื่นอยู่บ้างหรือเปล่า บางทีอาจจะพบว่า ผู้กู้ต้องการหมุนเวียนตามธนาคารต่าง ๆ มากกว่าหนึ่งธนาคาร ถ้าเป็นไปได้ควรจะให้ผู้กู้ใดทำการสำรวจฐานะการเงินของตัวเองว่าจะไปใครหรือไม่ได้ปราศจากเงินกู้ของธนาคาร

3. ทรัพย์สินอื่น ๆ เช่นพวกจ่ายค้างจ่ายต่าง ๆ ภาษี ค่าแรงค้างจ่าย ก็อยู่ในหนี้สินหมุนเวียน รายการเหล่านี้ไม่ควรจะมีมาก ซึ่งบางที่ธุรกิจนั้นอาจประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการจ่ายค้างจ่าย และภาษีเป็นจำนวนมากได้ เราจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงรายการเหล่านี้อย่างละเอียดถี่ถ้วน

เงินกู้ระยะยาว

ธุรกิจอาจจะใช้เงินกู้ระยะยาวหลาย ๆ แห่งเพื่อสนองความต้องการทางการเงินของตนเอง ซึ่งรวมทั้งการจ้างของสินทรัพย์ และออกหุ้นกู้ ผู้วิเคราะห์จะดูรายละเอียดจากหนี้สินระยะยาวในอดีตซึ่งได้ชำระไปแล้ว เราอาจจะเห็นได้ว่าอาจมีการกู้ระยะสั้นมาเพื่อชำระเงินกู้ระยะยาวที่ผ่อนชำระตามกำหนด ซึ่งถ้าเป็นแบบนี้ก็ไม่ค่อยจะดี

ในบางธุรกิจอาจจะทำสัญญาเช่าเครื่องจักรระยะยาวเพื่อใช้ในการเพิ่มผลผลิต แต่ค่าเช่าก็จะเป็นค่าใช้จ่ายของธุรกิจด้วย ซึ่งในระยะยาวรวมกันแล้วอาจจะมากกว่าซื้อเอง

ทุน

แสดงให้เห็นถึงส่วนที่เป็นของเจ้าของธุรกิจจริง ๆ ซึ่งมาจากเงินลงทุน กำไรสะสม หรือจากการเพิ่มค่าของสินทรัพย์ (หุ้น สินทรัพย์ถาวร) ราคาสูง สำหรับหุ้นส่วนจะแสดงบัญชีหุ้น แยกของแต่ละหุ้นส่วน สำหรับบริษัทจะแยกออกเป็น หุ้นสามัญ ในราคาที่ออกหุ้นที่ตราไว้และอาจจะมีเงินล้มมูลค่าหุ้น ซึ่งเป็นผลแตกต่างระหว่างราคาขายกับราคาที่ตราไว้ กำไรสะสม ซึ่งจะรวบรวมกำไรแต่ละปีเข้าในรายการนี้ และเงินปันผลก็จะหักจากรายการนี้ ส่วนการที่สินทรัพย์ถาวรราคาเพิ่มขึ้นก็จะเข้าอยู่ในรายการส่วนเกินที่ได้จากการขายสินทรัพย์ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มค่าทุน

งบกำไรขาดทุน

เป็นงบแสดงผลการดำเนินงาน รายงานกำไรขาดทุนในรอบระยะแต่ละงวดบัญชี ซึ่งงบกำไรขาดทุนนี้เกี่ยวข้องกับงบดุล โดยจะเป็นตัวเพิ่มหรือลดทุนในรายการกำไรสะสม จะพิจารณาจากรายการต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าขาย สำหรับค่าขายสินค้าหรือบริการทั้งหมดที่ได้ทำการขายให้แกลูกค้าตามราคาขาย โดยรวมทั้งขายเงินสดและเงินเชื่อ เรียกว่าค่าขายเบื้องต้น ส่วนค่าขายสุทธิ เป็นยอดขายหลังจากที่ได้หักส่วนลดจ่ายและรายการสินค้ารับคืนออกแล้ว
2. ส่วนลดจ่ายและรายการสินค้ารับคืน รายการนี้จะนำไปหักออกจากค่าขาย เพราะเป็นผลเนื่องมาจากสินค้าที่ขายให้กับลูกค้าไม่ได้ขนาดหรือไม่ถูกต้องตามตัวอย่างลูกค้าจึงคืนมา ซึ่งเรียกว่า "สินค้ารับคืน" ส่วนลดจ่าย เป็นการยอมลดราคาขายลงให้เนื่องจากสินค้าที่ส่งไปให้ลูกค้าชำรุดเสียหายหรือไม่ถูกต้องตามใบสั่ง แต่ลูกค้ายินดีจะรับไว้ หรือเมื่อลูกค้าสั่งซื้อเชื่อไปและทำการชำระเงินก่อนเวลาที่กำหนดตามเงื่อนไข ผู้ขายก็อาจจะยอมให้ส่วนลด
3. ต้นทุนสินค้าขาย ประกอบด้วยวัตถุดิบ ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายโรงงาน ในกรณีที่ผลิตเอง ถ้าสินค้านั้นส่งมาจากที่อื่นจะต้องรวมค่าขนส่ง ค่าเก็บรักษาและค่าประกัน เป็นทุนในการขายด้วย

4. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน อาจแบ่งออกเป็น ค่าใช้จ่ายในการบริหาร และค่าใช้จ่ายในการขาย ค่าใช้จ่ายในการบริหาร เช่น เงินเดือนผู้บริหารและพนักงานในสำนักงาน ภาษีการค้า ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าประกันภัย และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดที่ไม่อาจแยกออกมาเป็นรายการหนึ่งต่างหากได้ เพราะรายการนี้เกิดขึ้นไม่บ่อยนัก ส่วนค่าใช้จ่ายในการขาย เช่น เงินเดือนพนักงานขาย ค่าโฆษณา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่านายหน้า ค่าขนส่ง เป็นต้น

5. กำไร โดยทั่ว ๆ ไปจะเป็นผลต่างระหว่าง ค่าขาย กับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ซึ่งอาจจะแยกเป็น

- กำไร เบื้องต้น ซึ่งได้จากการเอาค่าขายสุทธิหักต้นทุนสินค้าขาย จะเป็นเครื่องแสดงเกี่ยวกับนโยบายในการตั้งราคาขายของธุรกิจว่าได้ผลแท้จริงหรือไม่
- กำไรจากการดำเนินงาน ได้จากการเอาค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งหมดหักออกจากกำไรเบื้องต้น เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงผลการดำเนินงานจากกิจกรรมหลักของธุรกิจ นอกจากนี้ธุรกิจอาจมีรายได้หรือรายจ่ายอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงานอีก เช่น การให้เช่าตึกอาคารหรือคอก เบี้ยจ่าย หลังจากบวกหรือหักรายการเหล่านี้กับกำไรจากการดำเนินงานแล้ว จะเป็นกำไรก่อนหักภาษีเงินได้ เมื่อหักภาษีเงินได้แล้ว กำไรที่เหลือก็คือกำไรสุทธินั่นเอง การวิเคราะห์ทั้งกำไรขาดทุนนี้ ผู้วิเคราะห์มักจะดูกำไรที่ได้จากการดำเนินงานจริง ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด

งบกระแสเงินสด

เนื่องจากเงินสดคองนำมาใช้ชำระหนี้ จึงควรแสดงถึงเงินสดที่รับเข้ามาในธุรกิจ และเงินสดที่จะจ่ายออกจากธุรกิจ สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะวัดความสามารถของธุรกิจว่าจะมีเงินสดมาใช้จ่ายในกิจการและชำระหนี้ได้หรือไม่เมื่อถึงกำหนดเวลา

เงินสดที่จะไหลเข้า อาจได้มาจากการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ ค่าเสื่อมราคา ซึ่งหักเป็นค่าใช้จ่ายไปแล้ว แต่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด จึงนำมาบวกกลับเข้าไป และรายได้จากการให้เช่าที่ดินอาคาร เป็นต้น

เงินสดที่จะไหลออก อาจใช้ไปในการลงทุนขยายกิจการ ผ่อนชำระหนี้ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ดอกเบี้ยจ่ายและเงินปันผล เป็นต้น

การวิเคราะห์งบการเงิน อาจจะขึ้นอยู่กับประเภทของเงินกู้ตามระยะเวลา เช่น การกู้ยืมระยะสั้น ธนาคารจะสนใจในเรื่องสภาพคล่อง โดยเน้นถึงอัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถมีสภาพคล่องของธุรกิจ ถ้าเป็นเงินกู้ระยะยาว ธนาคารจะสนใจในความสามารถในการหากำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากกว่า

การวิเคราะห์งบการเงินนี้อาจจะวิเคราะห์โดยการหาอัตราส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญ เพราะโดยปกติแล้วอัตราส่วนต่าง ๆ อาจจะไม่ต้องใช้ทั้งหมดในคราวเดียวกัน การวิเคราะห์ปัญหาหนึ่ง ๆ อาจจะใช้อัตราส่วนเพียงไม่กี่อัตรา แต่อัตราส่วนที่สำคัญ ๆ จะแสดงให้เห็นถึงลักษณะต่าง ๆ ของธุรกิจ คือ

1. สภาพคล่อง
2. ความสามารถในการหากำไร
3. ภาระหนี้สิน
4. การเติบโตของธุรกิจ

1. สภาพคล่องการกิจการ หมายถึง การเปลี่ยนสินทรัพย์ให้เป็นเงินสดได้ง่าย แสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของกิจการ อัตราส่วนที่จะแสดงให้เห็นถึงสภาพคล่องของกิจการโดยทั่วไปมี 2 อัตราส่วน คือ

1.1 อัตราส่วนหมุนเวียน คือ อัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์เคลื่อนที่กับหนี้สินเคลื่อนที่ สินทรัพย์เคลื่อนที่ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายในรอบบัญชีหรือ 1 ปี เช่น เงินสด เงินในธนาคาร ลูกหนี้ สินค้าคงคลัง รายรับค้างรับ เป็นต้น ส่วนหนี้สินเคลื่อนที่ หมายถึงหนี้ที่จะต้องชำระภายใน 1 ปี เช่น เจ้าหนี้คว่ำสัญญาใช้เงินระยะสั้น ภาษีเงินได้ค้างจ่ายและค่าใช้จ่ายค้างจ่ายอื่น ๆ ถ้า $\frac{\text{สินทรัพย์เคลื่อนที่}}{\text{หนี้สินเคลื่อนที่}} = \frac{2}{1}$

ปกติเป็นอัตราส่วนที่ยอมรับกันโดยทั่วไปของผู้ใหญ่ ธุรกิจมีความสามารถที่จะเปลี่ยนสินทรัพย์เงินสดเป็นเงินสดได้ง่าย แม้ว่าสินทรัพย์เหล่านั้นจะลดลงอีก 50 % ก็ยังสามารถที่จะชำระหนี้สินเงินสดได้ ถ้าสินทรัพย์เหล่านั้นมีสภาพคล่องสูง ธนาคารจะมีความมั่นใจว่าธุรกิจจะสามารถชำระหนี้ได้ แต่สำหรับธุรกิจที่ประกอบกิจการอุตสาหกรรม อัตราส่วนนี้อาจจะต่ำ เพราะสินทรัพย์ของธุรกิจส่วนใหญ่เป็นสินทรัพย์ถาวร เช่น โรงงาน เครื่องจักร เป็นต้น แต่การจัดการธุรกิจที่ดีควรมีสินทรัพย์เงินสดกับสินทรัพย์ถาวรอยู่ในอัตราส่วนที่เหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวความคิดของผู้บริหารธุรกิจต่าง ๆ

1.2 อัตราส่วนหมุนเวียนอย่างถึงแก่น (Quick Ratio or Acid Test Ratio) คืออัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์เงินสดเฉพาะรายการที่หมุนเวียนเร็ว กับหนี้สินเงินสด สินทรัพย์ที่หมุนเวียนเร็วนี้ยกเว้น สินค้าคงคลัง ซึ่งเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ช้ากว่าสินทรัพย์อื่น ถ้าอัตราส่วนเกินกว่าหนึ่งถือว่าสภาพคล่องดีพอควร

2. ความสามารถในการหากำไร จะพิจารณาจากอัตราส่วนต่อไปนี้คือ

2.1 อัตราผลตอบแทนของเงินทุน (Return on Net Worth) เป็นอัตราส่วนของกำไรสุทธิหลังหักภาษีที่ถือหุ้นของผู้ถือหุ้น ใช้อัตราผลตอบแทนการลงทุนของธุรกิจ ซึ่งมีผลสะท้อนไปยังความสามารถในการหากำไรของผู้บริหาร

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ทุน} + \text{กำไรสะสม} + \text{ทุนสำรองต่าง ๆ}} \times 100$$

2.2 อัตราส่วนกำไรเบื้องต้นต่อค่าขาย (Profit margin on Sales) เป็นอัตราส่วนที่ชี้ให้เห็นว่าราคาขายอาจต่ำไปหรือต้นทุนอาจสูงไป

$$= \frac{\text{กำไรเบื้องต้น}}{\text{ค่าขาย}} \times 100$$

2.3 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อค่าขาย เป็นการแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธุรกิจ กล่าวคือ เมื่อดูจากอัตราส่วนของกำไรเบื้องต้นต่อค่าขายแล้วสูงกว่าอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อค่าขายมาก ก็อาจจะแสดงให้เห็นว่าธุรกิจนั้นมีค่าใช้จ่าย

ในการดำเนินงานค่อนข้างสูง จึงทำให้อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อค่าขายต่ำ

3. การใช้เงินทุนจากเจ้าหนี้เงินกู้ (Leverage) เป็นการวัดถึงภาระหนี้ที่กิจการต้องผูกพันอยู่ ถ้าอัตราส่วนของทุนกับหนี้สินทั้งหมดอยู่ในอัตราค่า ความเสี่ยงภัยของเจ้าหนี้ต่อกิจการจะมีมาก ในทางตรงกันข้าม ถ้าอัตราส่วนของทุนต่อหนี้สินทั้งหมดอยู่ในอัตราสูง ความเสี่ยงของเจ้าหนี้ต่อกิจการจะมีน้อย อัตราส่วนที่จะใช้ในการพิจารณาการใช้เงินทุนจากเจ้าหนี้การกู้ยืมนี้คือ

3.1 อัตราส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อสินทรัพย์รวม (Debt to Total Assets) หรือเรียกว่า Debt Ratio วิเคราะห์ว่า หากกิจการล้มเลิกไปจะมีสินทรัพย์เพียงพอกับการใช้หนี้สินทั้งหมดหรือไม่

3.2 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้เจ้าของ (Debt to Equity) เปรียบเทียบเงินทุนส่วนที่มาจากเจ้าหนี้กับทุนส่วนของผู้เจ้าของ ถ้าธุรกิจมีเจ้าหนี้มาก เสี่ยงต่อการล้มละลาย

3.3 อัตราส่วน ส่วนของผู้เจ้าของต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำกว่า แสดงว่ามีการเสี่ยงภัยมาก เพราะส่วนของผู้เจ้าของมีน้อยเมื่อเทียบกับสินทรัพย์แล้ว ในทางตรงกันข้าม ถ้าอัตราส่วนนี้สูงก็แสดงว่ากิจการมิได้ใช้เงินทุนที่เหลือให้เป็นประโยชน์เพียงพอ

4. การเติบโตของธุรกิจ (Growth) เป็นการวัดถึงความเจริญก้าวหน้าของกิจการ ซึ่งอาจพิจารณาจาก

4.1 การเพิ่มของยอดขาย

4.2 การเพิ่มของยอดกำไร

4.3 การเพิ่มในส่วนตลาด

4.4 การเพิ่มของรายได้กองทุน

ตัวเลขที่ได้จากการคำนวณต่าง ๆ จะยังใช้ประโยชน์ไม่ได้มากนัก จนกว่าจะมีการเปรียบเทียบกัน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้อาจจะ เปรียบเทียบกับตัวเลขของกิจการเดียวกัน แต่ต่างเวลากัน หรือเปรียบเทียบตัวเลขในธุรกิจประเภทเดียวกัน ซึ่งการเปรียบเทียบ

ประเภทหลังทำได้ยาก เพราะไม่มีตัวเลขเฉลี่ยของอุตสาหกรรมเลย

การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบ มีจุดสำคัญในงบการเงินที่เราควรพิจารณา คือ

1. แนวโน้มของสินทรัพย์ (Trend of Asset) เมื่อเรานำงบการเงินแต่ละปีมาเปรียบเทียบกัน จะทำให้สามารถพิจารณาได้ว่า สินทรัพย์แต่ละรายการและสินทรัพย์รวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งจะเป็นการชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในการที่จะนำสินทรัพย์ต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพคล่องของธุรกิจด้วย เช่น ในกรณีที่มีลูกหนี้ (ขาย) เพิ่มมากขึ้น และลดสินค้าคงคลังลง ซึ่งจะทำให้สภาพคล่องของธุรกิจดีขึ้น

การมีสินค้าคงคลังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่เงินสดและลูกหนี้อยู่ในระดับเดิม ผู้วิเคราะห์ควรที่จะให้ความสนใจเป็นพิเศษว่าเป็นเพราะเหตุใด โดยดูอุปสงค์ของสินค้า และการขายของธุรกิจเพิ่มมากขึ้นเป็นอัตราส่วนขนาดไหน เช่น ขายเพิ่ม 10 % แต่สินค้าคงคลังเพิ่มขึ้น 30 % ก็ไม่ดี ในกรณีที่บริษัทคาดว่าสินค้าคงคลังราคาสูงขึ้นก็จะกักตุนสินค้านั้นมากขึ้น ถ้าธุรกิจจะกู้เงินจากธนาคารเพื่อวัตถุประสงค์อันนี้ธนาคารก็ไม่พึงปรารถนา เพราะธนาคารมีวัตถุประสงค์ที่จะใหญ่เพื่อการปรับปรุงและขยายธุรกิจมากกว่า ซึ่งในกรณีนี้ธุรกิจสามารถจะแก้ปัญหาได้โดยการทำสัญญาซื้อล่วงหน้า และราคาตกลงกันล่วงหน้า ซึ่งธุรกิจเองไม่จำเป็นต้องนำสินค้ามากักตุนไว้มาก ซึ่งจะทำให้สภาพสินทรัพย์หมุนเวียนเร็วลดลง

เราถือว่า แนวโน้มของสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งซึ่งจะเกี่ยวข้องไปถึงสินทรัพย์ถาวรด้วย กล่าวคือ สินทรัพย์หมุนเวียนลดลงโดยนำไปซื้อสินทรัพย์ถาวร ทำให้สินทรัพย์ถาวรเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าสินทรัพย์หมุนเวียนเพิ่มขึ้นอาจจะได้มาจากการขายสินทรัพย์ถาวรส่วนหนึ่งก็ได้

การที่สภาพคล่องลดลงจะชี้ให้เห็นว่า สินทรัพย์ถาวรเพิ่มในอัตราที่สูงกว่าสินทรัพย์หมุนเวียน ซึ่งถ้าไม่ใช่เพราะการเพิ่มสินทรัพย์ถาวร เช่น การลงทุนสร้างโรงงาน ก็แสดงว่าสภาพฐานะการเงินทางธุรกิจนั้นกำลังประสบปัญหา

โดยทั่ว ๆ ไป การที่ธุรกิจเพิ่มสินทรัพย์ถาวรจะทำให้สินทรัพย์หมุนเวียน
 อ่อนลง ซึ่งส่วนมากสินทรัพย์ถาวรที่เพิ่มจะมาจากการกู้ระยะยาว หรือจำนองซึ่งจะทำให้
 ธุรกิจมีภาระที่จะต้องผ่อนชำระสินทรัพย์ถาวรนั้น ซึ่งความต้องการทางการเงินสดจาก
 ภาครัฐที่จะใช้ในการผ่อนชำระต้องเพิ่มขึ้น เงินสดที่เหลือจะลดลง สินทรัพย์หมุนเวียนก็
 ลดลง

2. แนวโน้มของหนี้สิน (Trend of Liability) ทั้งหนี้สินระยะสั้นและ
 ระยะยาวจะมีส่วนสำคัญที่สุดในการที่จะสนับสนุนปัจจัยในการดำเนินงานของธุรกิจ เช่น
 เจ้าหนี้การค้าเพื่อการมีสินค้าคงคลังไว้ขายหรือการกู้ระยะยาวเพื่อซื้อเครื่องจักรในการ
 ดำเนินกิจการ เป็นต้น ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เราจำเป็นต้องทราบว่าหนี้สิน
 เหล่านี้เพิ่มขึ้นหรือลด และเพราะเหตุใด ซึ่งอาจจะมาจากได้รับสินเชื่อทางเจ้าหนี้การค้า
 มากขึ้น หรือมีหนี้สินหมุนเวียนอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งอันนี้เป็นภาระที่สำคัญในการที่ธุรกิจจะต้อง
 ผ่อนชำระภายใน 1 ปี มิฉะนั้นอาจคงล้มละลายได้ การเพิ่มขึ้นของหนี้สินหมุนเวียนมีทั้ง
 ข้อดีและข้อเสียดังกล่าวข้างต้นถึงข้อเสีย ส่วนข้อดีนั้นอาจมาจากธุรกิจมีการขยายการ
 ขายและการดำเนินกิจการดีขึ้น ได้รับสินเชื่อทางการค้าเพิ่มขึ้น ซึ่งการขายและการผลิต
 เพิ่มขึ้นโดยปกติก็มีความต้องการทางสินค้าคงคลัง และลูกหนี้สูงขึ้น ซึ่งเงินทุนจากการ
 ขยายการขายอาจจะมาจากเจ้าหนี้การค้า หรืออาจจะมาจากกู้อัตโนมัติโดยตรงจากธนาคาร
 (เงินกู้ระยะสั้นเพื่อเงินทุนหมุนเวียน)

ในทางที่ตรงกันข้าม หนี้สินหมุนเวียนมักจะเพิ่มเนื่องจากธุรกิจไม่สามารถ
 ที่จะชำระเจ้าหนี้เก่า ๆ ได้ และต้องไปก่อหนี้ใหม่ซึ่งเป็นการสะสมหนี้มากขึ้น หรือธุรกิจ
 ไม่สามารถจะชำระหนี้การค้าได้

สรุปได้ว่า การเพิ่มขึ้นในค่านีสินหมายถึงการมีหนี้สินของธุรกิจนั้นเพิ่ม
 มากขึ้น ซึ่งความเสี่ยงของเจ้าหนี้ก็จะมีเพิ่มมากขึ้น และสถานการณ์เช่นนี้ควรจะมีการ
 พิจารณาอย่างถี่ถ้วน

3. แนวโน้มของเงินทุนหมุนเวียน (Trend of Net Working Capital)
 การเพิ่มขึ้นของเงินทุนหมุนเวียนสุทธิจะสามารถทำให้ธุรกิจสามารถที่จะเพิ่มความสามารถ

ในการดำเนินธุรกิจในแต่ละวัน การลดลงก็ตรงกันข้าม จะเป็นการทำให้ธุรกิจนั้นมีข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจ

4. แนวโน้มของส่วนของผู้ถือหุ้น (Trend of Net Worth) จะพิจารณาถึงตัวเลขของส่วนของผู้ถือหุ้นในช่วงระยะเวลา 2-3 ปีต่อเนื่องกัน ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของเงินที่ไหลลงทุนในธุรกิจในส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น

ถ้าไรจากการดำเนินงานเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มส่วนของผู้ถือหุ้น ในบางกรณีธุรกิจอาจจะขาดทุนจากการดำเนินงาน แต่ธุรกิจก็มีรายได้จากด้านอื่น ๆ เช่น การให้เช่าเครื่องจักรหรืออาคาร ซึ่งทำกำไรของแต่ละปีเป็นบวกได้ สำหรับในกรณีนี้ผู้วิเคราะห์จะต้องพิจารณาให้ดีว่า กำไรนั้นมาจากไหน ซึ่งในทางที่ดีควรจะมาจากการดำเนินงาน เพราะกำไรที่มาจากรายได้อื่น ๆ ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานของธุรกิจเลย ซึ่งกำไรจากรายได้อื่น ๆ มักจะไม่ค่อยมีอยู่เสมอในระยะยาว

นโยบายในการแบ่งเงินปันผลของธุรกิจ มีผลต่อกำไรที่จะโอนไปเข้าส่วนของผู้ถือหุ้น การที่จ่ายเงินปันผลสูงจะเป็นผลเสียต่อความมั่นคงของฐานะการเงินของธุรกิจ ในทางตรงกันข้าม ถ้าธุรกิจจ่ายเงินปันผลน้อย เจ้าหนี้ก็มีความมั่นใจว่าเงินกำไรส่วนมากได้นำมาใช้ในการลงทุนหรือในบางโอกาสส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น ถึงแม้จะมีการขาดทุนซึ่งการเพิ่มขึ้นนั้น เนื่องจากการปรับค่าของทรัพย์สินถาวรค่านาคาตลาด (เช่น ที่ดิน) หรือ (สินค้าคงคลัง) ฉะนั้นเราจึงต้องพิจารณาให้ดี

5. แนวโน้มในการดำเนินงาน รายการที่จะนำมาเปรียบเทียบคือ ค่าขายเบื้องต้น การคืนสินค้าและส่วนลด ค่าขายสุทธิ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่าง ๆ

ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาถึงแต่ละรายการว่ามีการเพิ่มลดมากขึ้นแค่ไหน เนื่องจากสาเหตุใด ถ้ามีการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ก็อาจจะทำให้กำไรสุทธิสูงขึ้นได้

การพิจารณากำไร ควรพิจารณากำไรจากการดำเนินงานและอำนาจในการหารายได้มากกว่ากำไรสุทธิ เพราะกำไรสุทธิรวมรายรับและรายจ่ายทั้งหมด ซึ่งอาจจะไม่ใช่รายรับและรายจ่ายจากการดำเนินงานก็ได้

หลังจากเจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อได้วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บจากผู้ขอสินเชื่อแล้ว เห็นว่าควรจะให้สินเชื่อแก่รายใดก็จะนำเรื่องเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติสินเชื่อหรือคณะกรรมการสินเชื่อต่อไป ซึ่งขึ้นอยู่กับวงเงินของสินเชื่อที่ขอมมา

การตัดสินใจอนุมัติสินเชื่อ เมื่อผู้วิเคราะห์สินเชื่อทำข้อเสนอแนะแล้ว ผู้มีอำนาจอนุมัติสินเชื่อซึ่งอาจจะเป็นบุคคลคนเดียวหรือเป็นคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อจะต้องพิจารณาคำสมควรอนุมัติหรือไม่ โดยปกติผู้อนุมัติมักจะทราบสิ่งอื่นมากกว่าผู้วิเคราะห์ เช่น นโยบายของธนาคาร เรื่องราวในตลาดบางอย่าง ฉะนั้นผู้อนุมัติอาจจะตัดสินใจแตกต่างไปจากข้อเสนอแนะบ้างก็ได้ คณะกรรมการพิจารณาสินเชื่ออาจมีหลายชุด แล้วแต่วงเงินที่จะพิจารณาหรือวัตถุประสงค์ของผู้ขอสินเชื่อ จุดประสงค์ในการตั้งคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อก็เพื่อให้การปล่อยสินเชื่อของธนาคารมีความมั่นคง รัดกุม และมีประสิทธิภาพก็ มีการเสี่ยงค่อนข้างน้อย ถ้าคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อเห็นว่าการวิเคราะห์นั้นยังไม่เป็นที่พอใจอาจจะให้หาข้อมูลเพิ่มเติม เมื่อคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อหรือผู้มีอำนาจปล่อยสินเชื่อตัดสินใจปล่อยสินเชื่อให้รายใด จะต้องส่งการมาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการทำสัญญาต่อไป

การทำสัญญาและการให้บริการ เมื่อมีการอนุมัติสินเชื่ออย่างเป็นทางการแล้ว เจ้าหน้าที่ของธนาคารจะแจ้งให้ผู้ขอสินเชื่อมาทำสัญญาตามประเภทของสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติ ตลอดจนการจ่ายเงินจำนวนนำหลักทรัพย์ให้เรียบร้อยถูกต้องสมบูรณ์และมีผลบังคับตามกฎหมายได้ เนื่องจากบางครั้งอาจจะต้องมีการค้ำเงินค้ำพิงศาลบังคับจำนวนองในกรณีที่ผู้ขอสินเชื่อไม่ยอมชำระหนี้คืน

การทำสัญญามี 2 ประเภท คือ

1. ประเภทไม่มีหลักทรัพย์จำนอง มีบุคคลค้ำประกัน ถ้าลูกค้าเป็นบุคคลที่ติดต่อขอสินเชื่อกับธนาคารเอง ลูกค้าก็จะต้องมาทำสัญญาที่ธนาคาร แต่เจ้าหน้าที่ของธนาคารเป็นผู้ไปติดต่อกับลูกค้า ก็อาจจะเอาสัญญาไปให้ลูกค้าเซ็นก็ได้ แต่ทั้งนี้ลูกค้าจะต้องเซ็นชื่อต่อหน้าเจ้าหน้าที่ของธนาคารและมีพยานรับรอง 2 คน

2. ประเภทมีหลักทรัพย์จำนองหรือจำนำ จะต้องนัดกับลูกค้าผู้ขอสินเชื่อ

เพื่อดำเนินการจำนองหลักทรัพย์ให้เรียบร้อย หลักทรัพย์ที่จะต้องทำสัญญาจำนอง เช่น ที่ดิน ต้องไปทำสัญญาจำนองที่กรมที่ดิน ถ้าที่ดินมีสิ่งปลูกสร้างด้วย และสิ่งปลูกสร้างกับที่ดินเป็นคนละเจ้าของ สิ่งปลูกสร้างนั้นก็จะต้องติดจำนองและเจ้าของจะต้องยินยอมทำสัญญาจำนองด้วย ถ้าใช้เครื่องจักรเป็นหลักประกัน ต้องทำสัญญาจำนองที่กระทรวงอุตสาหกรรม หรือทำสัญญาจำนองที่กรมเจ้าท่า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการทำสัญญาจำนองหลักทรัพย์อีก เช่น ทำสัญญาใช้เงิน ใบหุ้น การโอนสิทธิการเช่า ใบกรมธรรม์-ประกันชีวิต เป็นต้น

ข้อพิจารณาในการทำสัญญาให้สมบูรณ์มีผลบังคับตามกฎหมายได้ เจ้าหน้าที่ธนาคารควรปฏิบัติดังนี้คือ

1. ผู้ขอสินเชื่อเป็นบุคคลธรรมดา คู่สมรสประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน
2. ผู้ขอสินเชื่อเป็นนิติบุคคล ต้องดูหนังสือรับรองจากกระทรวงพาณิชย์ รายงานการประชุม และหนังสือบริคณห์สนธิ เพื่อความธุรกิจมีวัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อหรือไม่ ใครมีอำนาจในการทำสัญญาเงินกู้กับธนาคารบ้าง
3. สัญญาเงินกู้ หรือสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี ต้องศึกษากรมศกนตามจำนวนเงินในสัญญา หมิ่นละ 5 บาท สัญญาค่าประกัน ถ่วงเงินไม่เกิน 10,000.- บาท บิดอากรแสตมป์ 5 บาท วงเงินเกิน 10,000.- บาท บิดอากรแสตมป์ 10 บาท
4. สัญญาจะมีรอยขีดฆ่าหรือลบไม่ได้ ถ้ามีจะต้องให้ลูกค้าเซ็นกำกับเสมอ
5. เจ้าหน้าที่ของธนาคารที่ทำสัญญากับลูกค้า ต้องเป็นผู้ที่ได้รับมอบอำนาจให้ทำการแทนธนาคารได้ ฯลฯ

เมื่อการทำสัญญาสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว ลูกค้าก็สามารถเริ่มใช้บริการที่ได้รับอนุมัติได้ ถ้าเป็นเงินเบิกเกินบัญชี หากลูกค้าต้องการใช้วงเงินเกินเป็นการชั่วคราวบ้างเล็กน้อย จะต้องอยู่ในดุลยพินิจของผู้มีอำนาจอนุมัติ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม จะถือเป็นหลักตายตัวว่าจะใช้เกินวงเงินไม่ได้ ก็อาจจะทำให้เสียลูกค้าที่ดี แต่หากพิจารณาไม่ดี ก็อาจจะทำให้เกิดความเสียหายขึ้นได้

การติดตามผลการดำเนินงาน ธนาคารจะให้เจ้าหน้าที่มีการติดตามลูกค้าเป็นระยะ ๆ เพื่อช่วยให้ทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงานของธุรกิจที่ขอสินเชื่อ ว่าได้

ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้เสนอต่อธนาคารหรือไม่ ซึ่งอาจจะเยี่ยมโรงงานของลูกค้าที่ประกอบกิจการอุตสาหกรรม หรือของบการเงินเป็นระยะ เพราะถ้ามีเหตุการณ์ผิดปกติเกิดขึ้นจะได้รับความช่วยเหลือทางแก้ไขสถานการณ์ได้ทัน ผู้ขอสินเชื่อบางรายอาจนำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ธนาคารไม่มีการติดตามผลการดำเนินงานของธุรกิจเลย อาจจะทำให้เกิดหนี้สูญได้ง่าย แต่ทั้งนี้การติดตามผลการดำเนินงานต้องระวังมิให้ผู้ขอสินเชื่อเกิดความรำคาญในการที่ธนาคารส่งเจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมบ่อยเกินไป ต่อมาเมื่อสัญญาครบกำหนด ลูกค้าไม่นำเงินมาชำระ จะต้องให้เจ้าหน้าที่ทวงถามต่อไป สำหรับการทวงถามนี้เจ้าหน้าที่คงคิดว่า สาเหตุอะไรที่ทำให้ลูกค้าไม่สามารถชำระหนี้ตามกำหนด ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าหากธนาคารให้การช่วยเหลือต่อไปจะทำให้ลูกค้าสามารถชำระหนี้คืนได้ ธนาคารอาจช่วยเหลือโดย

1. ให้อายุสัญญาออกไปอีก

2. ให้อ่างเงินเพิ่ม

3. แนะนำให้ลูกค้าเปลี่ยนนโยบายใหม่ที่คาดว่าจะทำให้ธุรกิจดีขึ้น

แต่ในกรณีที่พิจารณาแล้วว่า ถึงอย่างไรลูกหนี้ก็ไม่สามารถชำระหนี้ได้ หรือไม่ยอมชำระหนี้ อาจจะต้องส่งเรื่องให้ส่วนประนอมหนี้หรือส่วนนิติการติดตามทวงหนี้ต่อไป การติดตามทวงหนี้ขั้นแรกจะติดต่อกับลูกหนี้ก่อน ถ้าลูกหนี้มีที่ท้าวว่าจะเลิกกิจการ ธนาคารอาจจะยอมรับชำระหนี้กับเจ้าหนี้รายอื่น ๆ จากการขายสินทรัพย์ของกิจการ แต่ถ้าลูกหนี้ไม่ซื้อสัตย์ต่อธนาคาร กล่าวคือ ไม่เลิกกิจการแต่ไม่ยอมชำระหนี้ ธนาคารจะต้องทำการฟ้องร้องดำเนินคดีให้ศาลพิทักษ์ทรัพย์และบังคับจำนองให้ธนาคารมีสิทธิริบนำหลักทรัพย์ที่ลูกหนี้ประกันไว้กับธนาคารมาขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ส่วนที่ค้างอยู่ เงินส่วนที่เกินจากนั้นจะคืนให้กับลูกค้าไป ถ้าขายแล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้ต้องให้ลูกหนี้นำเงินมาชำระให้ครบ วิธีการนี้ธนาคารมักจะถือเป็นขั้นสุดท้าย เพราะการพิจารณาคำเนิ่นคดีทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูง เสียเวลา และชื่อเสียงของธนาคารไม่ดีในสายตาของผู้อื่น